

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ

*Н. Танклевська, докторант
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Ключові слова: політика, фінансова політика, фінансові ресурси.

Key words: policy, financial policy, financial resources.

It is analysed and specified the concept of essence and rich in content signs of financial policy. Certain basic approaches in relation to perfection of financial policy.

Постановка проблеми. Фінансова політика не вивчає сутність фінансових відносин і не розробляє механізми і методи оптимізації доходів, витрат, грошових потоків тощо, а використовує існуючі, які розглядаються у фінансовому менеджменті. Проте її роль та значення не стають від цього менш вагомими. Існує безліч способів формування, розподілу і використання фінансових ресурсів, які в кінцевому підсумку дозволяють державі та суб'єктам господарювання розвиватися. Проте розробка та впровадження фінансової політики дають змогу чіткіше визначати основні напрями розвитку як національної економіки загалом, так і окремих підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання дослідження основ формування і реалізації фінансової політики привертало багато уваги російських і радянських учених (Л.І.Абалкіна, А.І.Буковецького, О.Е. Вознесенського, І.Х.Озерова, І.І. Янжул та ін.) ще у XIX-XX ст., а також займають чільне місце у роботах українських вчених М.М.[Александрової [5], В.Д.Базилевича, О.Д. Василика [6], О.Р. Романенко, В.М.Опаріна. Поряд із цим, актуальним залишається питання дослідження особливостей функціонування категорії “фінансова політика”, а також визначення підходів щодо її вдосконалення.

Постановка завдання. Завданням дослідження є розробка напрямів удосконалення та поглиблення сутності фінансової політики з урахуванням сучасних вимог розвитку національної економіки. Використані відповідні наукові методи: індукції, дедукції, історичний, аналізу і синтезу.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку української економіки фінансова політика як на державному рівні, так і на рівні підприємства є складною та актуальною проблемою. У тлумачному словнику В. Даля зазначено, що слово “політика” прийшло з Греції і означає науку державного управління, а також “види, наміри і цілі управління, небагатьом відомі” [1]. У грецько-російському словнику відомого філолога А.Д. Вейсмана знаходимо, що фінансова політика – державна наука, вміння правити державою. Ширше розглядав цей термін С.І. Ожегов, а саме як дії, спрямовані на досягнення мети. Ці визначення вказують на те, що в минулому, по-перше, обов'язковим суб'єктом політики як відносин виступала держава, а саме тлумачення має подвійне значення: по-перше, як мистецтво, і по-друге, як управління.

Висновки І.Х.Озерова розвинув у 20-х роках XX ст. інший відомий радянський економіст А.І.Буковецький. Він зазначив, що: фінансова політика ставить своїм завданням наукове обміркування втілення в життя нових фінансових інститутів. Фінансова політика бере висновки у фінансовій теорії і доводить можливість використання їх на практиці. У проектуванні фінансових заходів фінансова політика передусім повинна встановити, що нові фінансові інститути не призведуть до зменшення темпу розвитку виробничих сил. Відсутність різких меж між фінансовою теорією і фінансовою політикою пояснюється ще й тиском практики”. На схожих позиціях стояли і найбільш прогресивні представники радянської економічної школи. Зокрема, Л.І.Абалкін, даючи визначення економічної політики, а фінансова політика – найважливіша її складова, зазначав, що це система економічних заходів, які вживає держава в інтересах господарюючого класу в досоціалістичних формаціях, в інтересах всього суспільства – при соціалізмі, одна зі сфер економічної науки [4].

Таким чином, можемо сказати, що фінансова політика – це одна зі сторін фінансової науки. У розвитку фінансової науки політика виконує функції визначення мети і втілення в життя рекомендацій теорії. Водночас бачимо, що тільки абстрактним мисленням можна відокремити

теорію від політики і побудувати схему розвитку чистої науки. У реальній дійсності процеси теоретичної розробки і втілення їх у життя відбуваються паралельно, доповнюючи і розвиваючи один одного. Фінансова політика – це складова частина фінансової науки, яка відрізняється від чистої науки своїм прикладним характером та імперативними способами розвитку.

Найбільш розповсюдженим визначенням є визначення фінансової політики як діяльності держави, спрямованої на мобілізацію фінансових ресурсів, їх раціональний розподіл і використання для здійснення державою її функцій. Є й інше предметне, допоміжне розуміння фінансової політики: фінансова політика охоплює: бюджетну, податкову, кредитну, цінову і митну політику. У свою чергу фінансова політика держави є лише засобом здійснення її економічної і соціальної політики, тобто виконує допоміжну роль. Не треба забувати й інші напрями державної політики – національні, геополітичні, військові. Сукупність цих п'яти напрямів і визначає фінансову політику, яка слугує основним інструментом проведення державної політики [5]. Тому слід визнати, що фінансова політика безпосередньо пов'язана з державним регулюванням фінансових ресурсів з метою підвищення реального рівня життя громадян. При цьому необхідно розглядати фінансову політику не лише як науку чи систему наукових знань про фінанси, а й мистецтво управління.

Сучасна фінансова політика повинна враховувати всю багатofакторність, багатокomпонентність та багатоваріантність управління фінансами для досягнення поставленої мети та виконання завдань щодо ефективного розвитку вітчизняних підприємств. Фінансова політика не може бути визначеною раз і назавжди. Навпаки, на сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки вона повинна бути гнучкою та коригуватися у відповідь на зміни зовнішніх та внутрішніх факторів. До основних завдань фінансової політики слід віднести: підвищення обсягів залучення та ефективності використання фінансових ресурсів; оздоровлення і структурну перебудову національної економіки; досягнення вищого рівня добробуту населення за рахунок підвищення соціальної спрямованості державної фінансової політики тощо.

Дієвість фінансової політики залежить від ефективності її складових, а саме: бюджетної, податкової, грошово-кредитної, інвестиційної, боргової, цінової та митної політики. Основними напрямками вдосконалення фінансової політики є:

1. Заходи державної політики у фінансово-економічній сфері, тобто створення сприятливих умов для економічної діяльності, формування повноцінного ринкового середовища, реформування відносин власності;

2. Заходи бюджетної політики, які передбачають стабілізацію і зміцнення фінансової системи, ефективну реалізацію бюджетними засобами визначених пріоритетів державної політики. Виходячи з цього, бюджетна політика передбачає: забезпечення надійної збалансованості та реалістичності місцевих бюджетів; вдосконалення міжбюджетних відносин та істотне зміцнення місцевих фінансів; підзвітність і підконтрольність з боку громадськості усіх бюджетних і позабюджетних коштів бюджетних установ; скерування на кредитній і конкурсній основі всіх бюджетних та позабюджетних ресурсів у реальний сектор економіки тощо.

3. Заходи податкової політики, що спрямовані на: забезпечення стабільності податкової системи; забезпечення справедливості податкової системи через скорочення пільг асоціального характеру; посилення захисту прав платників податків; забезпечення дохідливості норм і процедур оподаткування для платників податків; зниження загального податкового навантаження через скорочення кількості податків і зменшення їх ставок; поступове збільшення питомої ваги прямих податків у загальних податкових надходженнях; звільнення від оподаткування доходів, нижчих за прожитковий мінімум; застосування спрощених (альтернативних) систем оподаткування для суб'єктів малого підприємництва тощо.

4. Заходи грошово-кредитної та боргової політики, а саме: підтримання стабільності національної грошової одиниці; забезпечення пріоритету національної валюти як платіжного засобу через дедоларизацію української економіки; поступове зниження рівня інфляції до 3 – 5 % на рік; зниження вартості кредитних ресурсів; зменшення державного внутрішнього і, особливо, зовнішнього боргів України, а також недопущення використання зовнішніх запозичень держави для фінансування поточних бюджетних витрат; забезпечення максимальної прозорості сфери управління державним боргом.

5. Заходи щодо ефективного формування, використання та управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання, оптимізація структури активів підприємств; ресурсне збалансування процесу формування і відновлення основних фондів; збільшення обсягу і частки

власних коштів в обороті; перехід на ефективні методи ціноутворення; систематичне застосування бюджетування та прогнозування фінансової діяльності; використання сучасних підходів фінансового менеджменту тощо.

Висновки. Фінансова політика розглядається як сукупність заходів держави з організації та використання фінансів, фінансових ресурсів, фінансових відносин, для здійснення своїх функцій та завдань, виявлених у системі форм і методів управління ними. Фінансова політика охоплює такі основні елементи: концепцію розвитку фінансів; основні напрями використання фінансових ресурсів; здійснення практичних дій для досягнення цілей фінансової політики.

Дієвість фінансової політики залежить від ефективності її складових, а саме: бюджетної, податкової, грошово-кредитної, інвестиційної, боргової, цінової та митної політики. Тому слід визнати, що фінансова політика безпосередньо пов'язана з державним регулюванням фінансових ресурсів з метою підвищення реального рівня життя громадян. При цьому необхідно розглядати фінансову політику не лише як науку чи систему наукових знань про фінанси, а й як мистецтво управління.

Бібліографічний список

1. Даль В. Толковый словарь великого языка / В. Даль. – М. : Тип Вольфа, 1965.
2. Коуз Р. Фирма, рынок и право / Р. Коуз. – М. : Дело ЛТД, 1993. – 94 с.
3. Философский энциклопедический словарь. – М., 1989.
4. Пушкарёва В. М. История финансовой мысли и налогов/ В. М. Пушкарёва . – М. : Финансы и статистика, 2003.
5. Александрова М. М. Гроші. Фінанси. Кредит /М.М. Александрова, С.О.Маслова. – К. : ЦУЛ, 2002.
6. Василик О. Д. Державні фінанси України / О. Д. Василик. – К. : ЦНЛ, 2003.